

การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0
กรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง
อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

BUILDING OF STRENGTH TO COMMUNITY IN THE AGE OF THAILAND
4.0 : A CASE STUDY OF THE STRENGTH-COMMUNITY
OF NONG-KRUNGTHANASAN SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHU-VIANG DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE

พระมหาจรรณ กิตติปัญญา¹ และ จรัส ลีกา²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Phramaha Jaroon Kitthipanyo¹ and Jaras Leeka²

Mahachulalongkornrajavidyalaya Unoversity Khon Kaen Campus^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: jarasleeka@gmail.com

บทนำ

การทำวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น 3) เสนอแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเข้มแข็งของชุมชน มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพชีวิต 2) ด้านเศรษฐกิจชุมชน

* ได้รับบทความ: 16 กุมภาพันธ์ 2564; แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2564

Received: February 16, 2021; Revised: March 23, 2021 Accepted: March 30, 2021

3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 5) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านวัฒนธรรมชุมชน

2. กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มี 5 กระบวนการ คือ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้ 2) ด้านการประชุม 3) ด้านการทำประชาคมชุมชน 4) ด้านการจัดทำแผน และ 5) ด้านการติดตาม และประเมินผล

3. แนวทางการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านเทคโนโลยีของชุมชน 2) ด้านเศรษฐกิจของชุมชน 3) ด้านทรัพยากรของชุมชน 4) ด้านการจัดการของชุมชน 5) ด้านการสร้างเครือข่ายของชุมชน ซึ่งแนวทางที่กล่าวมานี้จะนำไปสู่ความเป็นชุมชนนวัตกรรมที่มีเข้มแข็งในการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน

คำสำคัญ: ความเข้มแข็ง; ชุมชน; ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This research has its aim at studying the strength of community, the method of fortifying of strength to community, and proposing the guideline for building strength to community in Nong-Krungthanasan Sub-District Administrative Organization, Phu-Viang District, KhonKaen Province in the age of Thailand 4.0. This study is of qualitative research by deep interview and focus group with 60 respondents. The research analyzed by description analysis following the inductive method.

The results of research were as follows:

1. There are six categories of the strength of community: 1) the quality of life, 2) community-economics-innovation of community-knowledge, 3) social network, 4) safety in life and properties-innovation of village-volunteers, 5) management of natural resources and environment, and 6) community culture-keeping on local culture, enabling it to peacefulness of community.

2. There are five methods of fortifying of strength to community: 1) public relation, and knowledge-giving 2) meeting, 3) public hearing of community, 4) preparing plan, and 5) following up and evaluation.

3. There are five guidelines for building the strength to community: 1) community-Technology, 2) community-economics, 3) community-resources, 4) commu-

nity-management, and 5) community network. These five guidelines would enable community to affluence, stability and sustainability.

Keywords: Strength; Community; The Age Of Thailand 4.0

บทนำ

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ มาหลายโมเดล นับตั้งแต่โมเดล 1.0 ถึง 4.0 มีการถอดรหัสโมเดลประเทศไทย 1.0 ถึง 4.0 มีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้ ประเทศไทย 1.0 เป็นการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นภาคการเกษตรเป็นหลัก โดยผลิตและขายพืชไร่ พืชสวนและสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ต่อจากนั้นไปสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมแต่เป็นอุตสาหกรรมเบา เช่น การผลิตและขายรองเท้า เครื่องหนัง เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องเขียน กระเป๋า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น และนำก้าวไปสู่โมเดลปัจจุบัน ประเทศไทย 3.0 ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น การผลิตและขาย ส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ กลั่นน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันโมเดล 3.0 ยังพัฒนาไปได้อย่างไม่เต็มที่และไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ยังคงเผชิญ กับดักสำคัญที่ไม่อาจนำพาประเทศไทยพัฒนาก้าวหน้าไปกว่านี้ ประเด็นดังกล่าวมานี้รัฐบาลได้เห็นปัญหาของการพัฒนาประเทศในยุคที่ผ่านมาจึงจำเป็นต้องสร้างโมเดลขึ้นมาใหม่ เพื่อปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ และนำพาประชาชนคนไทยก้าวสู่โมเดลใหม่ ที่เรียกว่า โมเดลประเทศไทย 4.0 และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์เพื่อเป็นแผนพัฒนาฯ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ดังนี้ 1. กรอบวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และ 2) การกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ได้จัดทำขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาคสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ จากกรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ดังกล่าวแล้วนั้นได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ดังนี้ 1) การหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง 2) การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและการสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ 3) การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 4) การ

สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่มุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564, 2560)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นไปที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ตามแต่สภาพของสังคมและชุมชนโดยทั่วไปจะมีความแตกต่างกันตามแต่ศักยภาพทุนทางสังคมของแต่ละชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้คนในชุมชนหลายๆ คน ทั้งผู้นำ และผู้ตามของชุมชน มีความต้องการและคาดหวังอยากให้ มี อยากให้เป็น ความเข้มแข็งของชุมชน บางครั้งจำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ ความคิดเห็นของผู้คนจากนอกชุมชน ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือบางที่ที่เรียกกันว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนนั้นๆ ด้วยความจริงจังตั้งใจ เพื่อเป็นกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนที่มีความหลากหลายของรูปแบบและหลากหลายความคิด ดังคำพูดของอาจารย์หมอประเวศที่พูดว่า หากชุมชนใดผู้คน “ไมโง่ ไม่จน ไม่เจ็บ” ก็ถือว่าชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ โดยการเน้นไปที่ความรู้เป็นตัวตั้ง และในทางตรงกันข้ามองค์กรท้องถิ่นหลาย ๆ ท้องถิ่น วางนโยบายให้ชุมชนในท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มุ่งเน้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน ที่เป็นวัตถุ จึงเน้นหนักไปที่งบประมาณ ซึ่งเป็นการใช้เงินตรา เป็นตัวตั้งในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งท้องถิ่น หรือชุมชนที่ไม่ตรงประเด็น เป็นการพัฒนาชุมชนที่ไม่ยึดหลัก “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” คือ ยังคงพึ่งพาทุน และปัจจัยต่างๆ จากนอกชุมชนเป็นส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่า พึ่งจมูกคนอื่นเพื่อหายใจ จึงอาจสรุปได้ว่าสิ่งที่ผิดหรือถูกนั้นขึ้นอยู่กับวิธีคิดของแต่ละชุมชน หากชุมชนใดโชคดี ผู้คนมีวิธีคิดดี ก็จะพบหรือได้ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนายุคใหม่ในปัจจุบัน ชุมชนใดที่มีผู้คนมีความเข้มแข็งทางความคิด นับว่าโชคดี ความจริงโดยธรรมชาติโครงสร้างของชุมชนมีความหลากหลายตามแต่สภาพของชุมชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนจึงน่าจะมีเรียงลำดับตามความสำคัญก่อนหลัง เช่น อาจจะเป็นเรื่องของ สุขภาพการศึกษาภูมิปัญญา อาชีพ สิ่งแวดล้อม สังคม การเมือง และการปกครอง ตามลำดับ (ไพฑูริย์ ศิริรักษ์, 2553)

ผลจากพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 11 ฉบับ ที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่องที่พบซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐต้องปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาฯ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่กำลังเปลี่ยนไปรัฐจำเป็นต้องมีทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาทุกระยะอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่มุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในอนาคต ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าสังคมในระดับล่างได้แก่ชุมชนในสังคมชนบทในประเทศไม่มีความเข้มแข็ง และไม่มีแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในสังคมชนบท รัฐควรมีนโยบายเพื่อการเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อใช้เป็น

บทเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและวิธีดำเนินการเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนรวมถึงการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 และในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความพร้อมต่อการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนา กลุ่มอาชีพ จะต้องสร้างจากภายใน ภายนอกชุมชน ตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความรู้ การยอมรับ ศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมของภาคีสมาชิก และการมีชุมชนเป้าหมายเป็นศูนย์กลางของการสร้างความเข้มแข็งโดยที่ผลการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนา กลุ่มอาชีพเชิงรูปธรรมได้ทำให้มีการพัฒนา จัดตั้ง ดำเนินงานและขับเคลื่อนการจัดหาทุนของกลุ่มอาชีพตามความเหมาะสมและการตัดสินใจของแต่ละชุมชน (ทวิ วุฒะเกียรติศักดิ์, 2559)

จากปัญหาดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมุ่งวิจัยถึงแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน วิธีดำเนินการเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และการถอดบทเรียนจากการดำเนินการสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนก้าวข้ามพ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และกับดักความเหลื่อมล้ำของ ความมั่งคั่ง ตลอดจนกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา กับดักเหล่านี้เป็นสิ่งที่ท้าทายในการปฏิรูป โครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเป็นการก้าวข้ามประเทศไทยยุค 3.0 และมุ่งสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนเป็นเป้าหมาย โดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นแนวพัฒนา อีกทั้ง งานวิจัยนี้เมื่อสำเร็จแล้วจะเป็นโมเดล และข้อมูลสารสนเทศต่อผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 แก่ชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นตัวร่วมเพื่อการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเอกสาร มีดังนี้ 1) ชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 12 และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยไว้ ดังนี้ 1) ความเข้มแข็งของชุมชน 2) กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน 3) แนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยศึกษาความเข้มแข็งใน 5 ด้าน คือ T= เทคโนโลยีของชุมชน E= เศรษฐกิจของชุมชน R= ทรัพยากรของชุมชน M= การจัดการของชุมชน S= เครือข่ายทางสังคม

3) ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการวิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่คือ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งที่มีกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่นำไปสู่แนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0ที่มีความเข้มแข็งใน 5 ด้าน คือ T= เทคโนโลยีของชุมชน E= เศรษฐกิจของชุมชน R= ทรัพยากรของชุมชน M= การจัดการของชุมชน S= เครือข่ายทางสังคม

4) ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชนที่ได้รับรางวัลด้านการสร้างความเข้มแข็งในเขต จำนวน 1 ชุมชน มีตัวแทนผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 60 รูป/คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พัฒนาการชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา อาสาสมัครชุมชน ผู้นำเยาวชน

5) ขอบเขตด้านระยะเวลา 1 มีนาคม 2563 – 30 กันยายน 2563

ผลการวิจัย

1. ความเข้มแข็งของชุมชนหนองกุงธาร อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพชีวิต ผ่านกิจกรรม โครงการ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมตามเทศกาล 2) ด้านเศรษฐกิจชุมชน มีนวัตกรรมชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญา 3) ด้านการสร้างเครือข่าย มีการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น 4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้มีอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน 5) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยเพื่อดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านวัฒนธรรมชุมชน มีการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสันติสุขของชุมชน

2. กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น มี 5 กระบวนการ คือ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ 2) ด้านการประชุม 3) ด้านการทำประชาคมชุมชน 4) ด้านการจัดทำแผน และ 5) ด้านการติดตาม และ ประเมินผล ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ด้านนี้ นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนที่สร้างความมั่นคง มั่นคง และ ยั่งยืนให้แก่ชุมชน

3. แนวทางการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 แก่ชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านเทคโนโลยีของ ชุมชน ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยเครื่องมือที่จำเป็นการผลิตเพื่อใช้เป็นประโยชน์ ต่อชุมชน 2) ด้านเศรษฐกิจของชุมชน มีรากฐานมาจากศักยภาพ ภูมิปัญญา และต้นทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชน ที่สร้างรายได้พออยู่พอกินจนกลายเป็นชุมชนนวัตกรรม 3) ด้านทรัพยากรของชุมชน เป็นต้น ทุนของชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้าง ขึ้น 4) ด้านการจัดการของชุมชน มีการจัดการด้านภูมิปัญญา องค์การชุมชน และกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องแก่คนในชุมชน 5) ด้านการสร้างเครือข่ายของชุมชน มีการแบ่งกลุ่มเครือข่ายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เครือข่ายด้านกลุ่มอาชีพ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มหัตถกรรม (2) กลุ่มเกษตรกรรม (3) กลุ่มหัตถเวชกรรม (4) กลุ่มแปรรูปอาหาร 2) เครือข่ายด้านภูมิปัญญา และ 3) เครือข่ายด้าน สารสนเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษา ชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงธาร อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้พบ ประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผลดังนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิดจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านคุณภาพชีวิต ชุมชนมีกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งกายและใจผ่าน กิจกรรม โครงการ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงธาร เช่น โรงเรียน ผู้สูงอายุ กิจกรรมตามเทศกาล เป็นต้น 2) ด้านเศรษฐกิจชุมชน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนา เป็นนวัตกรรมเพื่อการจำหน่ายที่ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน 3) ด้านการสร้างเครือข่าย ชุมชนมี การประสานงานกับชุมชนอื่นๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน ชุมชนมีการสอดส่องดูแลในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนโดยอาสา สมัครประจำหมู่บ้านและการตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยเพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน 5) การบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนได้มีการตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยเพื่อดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านวัฒนธรรม ชุมชน มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสงบสุขทั้งกายและใจของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ (อัจฉรา สโรบล, 2551 : 8 – 9) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ ชุมชนกับการพัฒนา สรุปความ ได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีมิติครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของสังคม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเมืองการศึกษา ศาสนา ครอบครัว เครือญาติ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี บรรทัดฐาน ค่านิยม กฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม แนวทางการพัฒนากระแสหลัก ถูกใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ชาวชนบทสามารถพึ่งพาตนเองได้ปรับปรุงดัดแปลง ควบคุมทรัพยากร และสภาพแวดล้อม ในการมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับชุมชนภายนอก และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับ (กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง:กรณีศึกษาชุมชนพุน้ำเพ็ญเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะชุมชนเข้มแข็งของชุมชนพุน้ำเพ็ญสะท้อนได้จากความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน การมีวิสัยทัศน์ของชุมชน และความรักและหวงแหนชุมชน โดยมีปัจจัยที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนพุน้ำเพ็ญ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบเครือญาติ ลักษณะการเรียนรู้ เพื่อชีวิตของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำตามธรรมชาติ และลักษณะเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชน ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาชุมชนพุน้ำเพ็ญไปสู่ชุมชนยั่งยืน ได้แก่ สถานต่อการอนุรักษ์พื้นที่เกษตร ปศุสัตว์สำนักผู้เข้ามาใหม่ การสร้างกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการประชาสัมพันธ์ชุมชนเชิงรุก และมุ่งเพิ่มพูนกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ สร้างเครือข่ายสานต่อภารกิจ

2. กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน สรุปได้ว่า มี 5 ด้าน ที่ประกอบด้วย 1) ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ 2) ด้านการประชุม 3) ด้านการทำประชาคมชุมชน 4) ด้านการจัดทำแผน และ 5) ด้านการติดตาม และประเมินผล ซึ่งนำไปเป็นแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคไทยแลนด์ 4.0 แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง อ่างทอง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับ (สมบูรณ์ ธรรมลังกา, 2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย พบว่า ในบริบททางด้านสังคมของชุมชนที่เข้มแข็งในจังหวัดเชียงราย เป็นสังคมแบบเครือญาติมีโครงสร้างทางสังคมเป็นทั้งแนวราบและแนวตั้ง ทางด้านการเมืองมีการกระจายอำนาจแบ่งการปกครองชุมชนเป็นหมวดหรือคุ้มชุมชนต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรม ชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และทางด้านเศรษฐกิจ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตการจำหน่ายผลผลิต เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีอาทิเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผู้นำชุมชน การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดและซึ่งสอดคล้องกับ และซึ่งสอดคล้องกับ (พัชรชาติ ตรีชัย, 2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1.ปัจจัยสำคัญของการพลิกฟื้นจากสังคมที่มีปัญหาวิกฤติในด้านต่างๆ สามารถทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญคือ 1) ผู้นำมีภาวะผู้นำโดดเด่นในด้านขีดความสามารถของผู้นำในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตย ในการบริหารงาน เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา การมีจุดยืนทางความคิด วิถีคิด เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาชุมชน ตระหนักสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก เป็นผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมุ่งมั่น และมีความสามารถในการถ่ายทอดอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนบ้านหนองกลางดง การสร้างพลังการทำงานเป็นทีม สร้างคนดี คนเก่ง คนมีความสามารถ สร้างผู้นำในชุมชน ประสานผนึกกำลังร่วมคิดร่วมทำ 3) การมีทุนทางสังคมในมิติต่างๆ ความสัมพันธ์เกื้อกูลภายในชุมชนความรักสามัคคี ผูกพันกัน สานสัมพันธ์กันในระบบอาวุโส ภูมิปัญญาชาวบ้าน เก่งคิด เก่งทำ เห็นผลได้ในทางปฏิบัติ 4) ทุนทางเศรษฐกิจ สามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มทางอาชีพ นำภูมิปัญญาเพิ่มมูลค่าผลผลิต (แปรรูป) ลดปัญหาการว่างงาน สร้างรายได้ชุมชนปลอดภัย สังคมมีความสุข 2. กลยุทธ์ที่ผู้นำชุมชนสามารถพลิกฟื้นไปสู่ความเข้มแข็ง จากการศึกษา พบว่า การมีสภา 59 และการจัดทำแผนชุมชนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการหลอมรวมคนในชุมชนและเป็นการผนึกกำลังประสานประโยชน์เป็นหนึ่งเดียว การมีสภา 59 เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในระบบประชาธิปไตย การจัดทำแผนชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาพลิกฟื้นเศรษฐกิจ สังคม ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพัฒนาพลิกฟื้นให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างแท้จริง แผนชุมชนเป็นแผนที่ชีวิตของสังคมให้ดำเนินไปตามแนวทางที่ได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนบ้านหนองกลางดง สภา 59 และแผนชุมชนถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านหนองกลางดงเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1) ด้านเทคโนโลยีของชุมชน 2) ด้านเศรษฐกิจของชุมชน 3) ด้านทรัพยากรของชุมชน 4) ด้านการจัดการของชุมชน 5) ด้านการสร้างเครือข่ายของชุมชน เพื่อนำไปสู่ความเป็นชุมชนนวัตกรรมที่มีความ มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ (ปิ่นพงษ์ วงศ์ณาศรี, 2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์บริบทความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ บริหารท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า บริบทความ ท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 4 ประการ ได้แก่ 1) ความท้าทายด้านบริบทและการเปลี่ยนแปลงของเมือง 2) ความท้าทาย ในด้านบริบทของการสร้างพลังประชารัฐ 3) ความท้าทายด้านเทคโนโลยี และ 4) ความท้าทายในการ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่น อย่างน้อย ใน 4 ด้าน ประกอบ ด้วยนวัตกรรมด้านการวิจัย นวัตกรรมด้านการสร้างความร่วมมือ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี และ นวัตกรรมด้านการพัฒนาเมือง และซึ่งสอดคล้องกับ (นพพล สีสาวงศ์สันต์ และคณะ, 2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนา OTOP ในยุค 4.0 ของกาแพบ้านไร่ไชยราช อำเภอบางสะพาน น้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีที่มาจากข้อจำกัดของการเป็นสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจำกัดขอบเขตให้อยู่ในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนระดับตำบลเท่านั้น ทั้งใน เรื่องวัตถุดิบที่มีปริมาณน้อย, ทักษะที่ต่ำของสมาชิกในองค์กร, ต้นทุนทางการเงินที่ไม่มั่นคง, ขาดการ ส่งเสริมการตลาดที่เพียงพอ สรุปได้ว่า ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วน ของการพัฒนาเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 พบว่ามีภาพรวมที่ดี เนื่องจากมีการปรับด้านการ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ด้านการผลิต มีการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรมาใช้ในขั้นตอน การผลิต ลดปริมาณคนงานลง ลดต้นทุนในระยะยาว ลดระยะเวลาการผลิตลง 2) ด้านการตลาด มีการปรับปรุงทั้งตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของกาแพเพิ่มช่องทางจัดจำหน่าย ในสื่อออนไลน์เพื่อความทันสมัยมากยิ่งขึ้น 3) ด้านการจัดการภายในองค์กร มีการเพิ่มพูนทักษะความ รู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อปรับตัวให้เข้ากับนโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน 4) ด้าน การเงิน การหาทุนสำรองเพิ่มเติมเพื่อขยายกิจการและเผื่อเหตุฉุกเฉิน มีการจัดสรรปันผลตอบแทน ให้สมาชิกได้อย่างเป็นระบบและยุติธรรม 5) ด้านการบริหารทรัพยากร ผู้ประกอบการซื้อวัตถุดิบจาก แหล่งอื่น ๆ ที่มีคุณภาพใกล้เคียงมาใช้ในการผลิตสินค้า เพื่อรองรับความต้องการซื้อที่มีมาก 6) ด้าน นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการนำเข้าเครื่องจักรใหม่แทนที่การใช้งานแรงงานคน และซึ่งสอดคล้อง กับ(วิทยา จันทรแดง และ จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่า 1)

นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพการจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยในครั้งนี้ไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ 1) การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน 2) ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง 3) แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ดังนี้

1. นำผลที่ค้นพบจากพื้นที่เพื่อหาความเข้มแข็งของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ไปเป็นต้นแบบของชุมชนอื่นๆ

2. นำกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอื่นๆ

3. นำแนวทางที่ได้จากการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ไปปรับใช้เป็นนโยบายและแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการทำวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษาชุมชนเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงอุดรธานี อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนประกอบด้วยวัด บ้าน และโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และการสร้างเครือข่ายในระบบพหุภาคี

2. ควรมีการมีการส่งเสริมให้พระสงฆ์ ชุมชน และองค์กรภาครัฐในภาคอีสานได้มีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง และชุมชนอุดมปัญญา

3. ควรมีการนำผลที่ได้จากผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในภาคอีสาน

4. ควรมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่ความเป็นชุมชนนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นชุมชนที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับการทำความเข้าใจระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคอีสานในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสร้างวิสาหกิจชุมชน

2. ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคอีสานในพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นชุมชนที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ควรทำการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน

องค์ความรู้ใหม่

1. การพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทำให้พบองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนที่แฝงอยู่ตัวบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวนี้มาด้วยวิถีของชุมชนเองจนกลายเป็นภูมิปัญญาของชุมชนห้วยเตยจนเกิดเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ จนก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และกลายเป็นนวัตกรรมชุมชนหนองกุงธาราจนถึงปัจจุบัน

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อมีการพัฒนาและส่งเสริมด้วยวิทยาการสมัยใหม่แล้วสามารถสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างมากมาย สิ่งสำคัญคือองค์ความรู้ที่มีในชุมชนเมื่อได้รับการจัดการองค์ความรู้กันอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีการสร้างเครือข่ายอย่างถูกวิธีก็จะเป็นการเผยองค์ความรู้ของชุมชนสู่ชุมชนอื่นก่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันจนกลายเป็นนวัตกรรมที่ยั่งยืน

3. การรวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาอาชีพชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ. (2560). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาชุมชนพุน้ำเพ็ญเขต
ภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 5(1), 46-57.
- นวล ลีลาวงศ์สันต์ และคณะ. (2561). แนวทางในการพัฒนา OTOP ในยุค 4.0 ของกาแพบ้านไร่
ไชยราชอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การประชุมวิชาการระดับชาติ
สังคมศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทวี วัชรเกียรติศักดิ์. (2559). การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการ พัฒนากลุ่ม
อาชีพในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา.
วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 5(1), 43-54.
- ปิ่นพงษ์ วงศ์ณาศรี. (2561). วิเคราะห์บริบทความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ
บริหารท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารอาศรมวัฒนธรรม
วลัยลักษณ์*, 20(1).
- พัชรชาติ ตรีชัย. (2552). การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบล
ศิลาลอยอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*,
27(1).
- ไพฑูรย์ ศิริรักษ์. (2553). แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/389666>
- วิทยา จันทรแดง และ จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชน
เข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน.
- สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(2), 58-66.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2560).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 12. พ.ศ. 2560 – 2564
- อัจฉรา สโรบล. (2551). ชุมชนกับการพัฒนา. ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์.